

Ислом Нури

Исломда ҳар бир ибодатнинг ўзига хос хусусият ва ҳикматлари бор, ҳар бири худди жисмнинг озуқалари ҳар хил бўлганидек, руҳ учун ҳар турли озуқа бўлади.

Намозни оладиган бўлсак, у фаҳшу мункардан қайтаради ва гуноҳларни ювади. Намоз Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг таъбирлари билан айтганда: **«Ҳар бирингизнинг уйи олдидан оқиб ўтувчи бир анҳорки, унда ҳар куни беш марта ювинади.»**

Намоз қиёмат куни мўминлар йўлини ёритувчи нур бўлиб порлайди:

{[Placeholder text block containing several lines of empty brackets and spaces, likely representing a quote or a specific text that is not legible in the image.]}

«Мўмин ва мўминаларнинг олдиларида ва ўнг томонларида нурлари (яъни қилган яхши амаллари йўлларини ёритиб) **кетаётганини кўрадиган Кунни** (эсланг)!» (Ҳадид:12).

Ҳадисда айтилганидек:

[Placeholder text block containing empty brackets and spaces, likely representing a quote or a specific text that is not legible in the image.]

«Намоз нур, садақа (соҳибининг фойдасига) **ҳужжатдир.»** (Имом Муслим ривояти).

Закотни олсак, у молни тозалаш ва мол соҳибини поклашдир:

Ислом Нури

{[Placeholder text block]

«(Эй Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам), **сиз уларни у сабабли поклашингиз ва тозалашингиз учун молларидан бир қисмини закот сифатида олинг..**» (Тавба:103).

Закот молни мискинларнинг ҳақларидан тозалаш ҳамда унинг зиёдалашиши ва сақланишига сабаб:

[Placeholder text block]

«**Банданинг моли садақа билан камайиб қолмайди.**» (Имом Термизий ривояти).

[Placeholder text block]

«**Молларингизни закот билан қўрғонланг!**» (Табароний ривояти).

Ҳажни олсак, у одамлар учун нақд ва насия-ухровий манфаатлардан иборат:

{[Placeholder text block]

«Одамларга ҳажнинг фарз бўлганини хабар қилинг, улар сиз томонга яёв ҳолларида ва йироқ йўллардан келадиган ориқ-ҳолдан тойган туялар устида, ўзлари учун бўлган (диний ва

Ислом Нури

дунёвий) **манфаатларга шоҳид бўлиш учун... келсинлар.»**
(Ҳаж:27,28).

Ҳадисда айтилганидек:

«Ким Аллоҳ учун ҳаж қилиб, беҳуда сўз ва фисқ-фужур ишлардан тийилган бўлса, онадан туғилган кундагидек (гуноҳлардан тоза бўлиб) қайтади.» (Имом Бухорий ривояти).

«Ким Аллоҳ учун ҳаж қилиб, беҳуда сўз ва фисқ-фужур ишлардан тийилган бўлса, онадан туғилган кундагидек (гуноҳлардан тоза бўлиб) қайтади.» (Имом Бухорий ривояти).

«Мабрур (мақбул) ҳажнинг жаннатдан бошқа мукофоти йўқдир.» (Муттафақун алайҳ).

Булар намоз, закот ва ҳажнинг бандага бўлган таъсирот ва манфаатлари эди.

Рўзанинг таъсиротлари қандай?!

Аслида, буларнинг ҳаммаси Аллоҳ таоло бизларга фарз қилган ибодатлар. Инсон бу ибодатлар остидаги ҳикматларни тўла англаб етишга қодир эмас. Зеро, бу Аллоҳнинг ҳаққи ва Унинг Ўзидан бошқа ҳеч ким билмайди. Биз юқорида фақат уларнинг оят ва ҳадисларда келган баъзи бирларига ишора қилиб ўтдик, холос.

Рўзага келсак, бу ҳақда кўп гапирилган, унинг ҳикматларидан кўп томонларини ёритишга ҳаракатлар бўлган. Баъзилар унинг

Ислом Нури

шифобахшлиги, саломатчиликка фойдалари каби моддий тарафларига аҳамият қаратишган, айримлар эса меҳр-мурувват, мискинларга раҳм-шафқат кўрсатиш каби инсонпарварлик тарафларини қаламга олган. Бу ишлар гарчи рўзанинг ичидаги ҳикматлардан саналса-да, рўзанинг ўзигагина хос бўлмасдан, бошқа тарафлардан ҳам ҳосил бўлиши мумкин. Айримлар рўзанинг ахлоқий-тарбиявий томонларига урғу бериб, таомни кам истеъмол қилиш инсондаги ҳайвоний нафс хоҳишларини заифлаштириб, руҳий-маънавий қувватларни оширишини айтадилар ва **«Шайтон одамзотнинг қон томирларида юради, сизлар унинг йўллари торайтиринглар»** ҳадисини келтиришади. Бу ҳам юқоридаги каби, моддиётлар ва ҳошиялар атрофида айланишдан бошқа нарса эмас.

Қуръони Карим рўзанинг хусусият ва ҳикматларидан энг муҳими ҳақида очиқ-ойдин сўз юритиб, барча динлардан бўлган ғоя ва ҳикмат аслида шу эканини, жумладан, шариати исломиянинг ҳам энг асосий хусусияти шу эканини баён қилиб қўйган. Бу - **ТАҚВО**га эришишдир:

{ } .

«Тақволи кишилар бўлишингиз учун сизлардан илгари ўтганларга фарз қилингани каби сизларга ҳам рўза тутиш фарз қилинди.» (Бақара:183).

Тақвонинг ҳақиқати - сақланиш ва тўсинишдир. Тақво - инсоннинг нафс интилишларидан қутулишидир. Бу эса барча самовий динлар ва ўтмиш умматларнинг даъватларининг асосидир.

Қуръони Карим илгаригию кейингиларнинг, барча-барча

Ислом Нури

инсонларнинг ибодатларидан асосий ғоя тақво эканини баён қилади:

{[Empty box for text]

«Эй инсонлар, сизларни ва сизлардан илгари ўтганларни яратган Парвардигорингизга ибодат қилингиз, шояд тақво эгалари бўлсангиз» (Бақара:21).

Маълумки, Аллоҳ таоло инсу жинни ўзига ибодат қилишлари учунгина яратган:

{[Empty box for text]

«Мен жин ва инсни фақат Ўзимга ибодат қилишлари учунгина яратдим.» (Ваз-зариёт:56).

Демак, бу икки оятнинг мазмунига кўра, инсу жиннинг яратилишидан мақсад – тақво экани маълум бўлди.

Кейин Нух алайҳис-салом қавмидан тортиб кейинги барча умматлар хусусида алоҳида оятлар келди:

{[Empty box for text]

«Нух қавми пайғамбарларни ёлғончи қилди (яъни Нухни ҳам, бошқа пайғамбарларни ҳам инкор қилдилар). Ўшанда уларга биродарлари Нух айтган эди: «(Аллоҳдан) тақво қилмайсизларми?! Албатта мен сизлар учун ишончли

Ислом Нури

пайғамбардирман. Бас, Аллоҳдан тақво қилинглр ва менга итоат этинглр!» (Шуаро:105-108).

{[Placeholder text block]

«Од (қабиласи) пайғамбарларни ёлғончи қилди. Ўшанда уларга биродарлари Худ айтган эди: (Аллоҳдан) тақво қилмайсизларми?! Албатта мен сизлар учун ишончли пайғамбардирман. Бас, Аллоҳдан тақво қилинглр ва менга итоат этинглр!» (Шуаро:123-126).

{[Placeholder text block]

«Самуд (қабиласи) пайғамбарларни ёлғончи қилди. Ўшанда уларга биродарлари Солиҳ айтган эди: (Аллоҳдан) тақво қилмайсизларми?! Албатта мен сизлар учун ишончли пайғамбардирман. Бас, Аллоҳдан тақво қилинглр ва менга итоат этинглр!» (Шуаро:141-144).

{[Placeholder text block]

«Лут қавми пайғамбарларни ёлғончи қилди. Ўшанда Уларга биродарлари Лут айтган эди: «(Аллоҳдан) тақво қилмайсизларми? Албатта мен сизлар учун ишончли

Ислом Нури

«Улар ғайбга ишонадилар, намозни тўкис адо этадилар ва Биз ризқ қилиб берган нарсалардан инфоқ-эҳсон қиладилар. Улар сизга нозил қилинган ва сиздан илгари туширилган нарсаларга (китобларга) иймон келтирадилар ва Охират Кунига аниқ ишонадилар. Парвардигорлари тарафидан ҳидоят топганлар ана ўшалардир ва нажот топувчилар ҳам уларнинг ўзидир.» (Бақара:1-5).

Қуръони Карим ўзининг тақводорлар учун ҳидоят, уларнинг эътиқод ва ибодатларининг баёни эканини эълон қилди, бу эътиқод ва ибодатлар ҳамда уларнинг охир-оқибат натижалари тақвога чамбарчас боғлиқ эканини баён қилди:

{[Placeholder text block]

«Ким Аллоҳдан кўрқса (Аллоҳ) унинг ишини осон қилур.» (Талоқ:4).

{[Placeholder text block]

«Аллоҳдан кўрқингиз! Аллоҳ сизларга (ҳақ-ҳидоят йўлини) билдиради.» (Бақара:282).

Танг ҳолга тушиб қолган инсонни тақво бу ҳолдан чиқариб олади:

{[Placeholder text block]

«Ким Аллоҳдан кўрқса У зот унинг учун (барча ғам-кулфатлардан) чиқар йўлни (пайдо) қилур.» (Талоқ:2).

{[Placeholder text block]

Ислом Нури

«...» .

«Тақво қилувчи зотларни қачон шайтон томонидан бирон васваса ушласа, (Аллоҳни) эслайдилар, бас (тўғри йўлни) кўра бошлайдилар.» (Аъроф:201).

Аллоҳнинг нусрати тақводорлар билан бирга:

{...}.

«Зотан, Аллоҳ тақводор бўлган ва чиройли амаллар қилувчи зотлар билан биргадир.» (Наҳл:128).

Бинобарин, тақво дунёда уларга ҳамроҳ бўлади, уларни ўраб, муҳофаза этади, улар учун ёмонликлардан парда ва тўсиқ бўлади. Рўза эса тақвони янгилаб, кучлантириб туради ва келаси йилгача етарли муҳофаза ва қўрғонни вужудга келтиради. Шу ҳол ҳар йили Рамазонда такрорланади.

Дунёдан ўтганларида ҳам тақво улар билан бирга бўлади, уларни энг олий мақсад ва орзулари сари етаклайди, уларни жаннатга етказди:

{...}

«Парвардигорларидан қўрққан зотлар эса тўп-тўп ҳолда жаннатга жўнатилаб. То қачон улар дарвозалари очилган ҳолдаги (жаннатга) келиб етганларида ва унинг қўриқчилари; «Сизларга тинчлик-омонлик бўлсин! Хуш келдингиз! Бас унга

Ислом Нури

мангу қолувчи бўлган ҳолларингизда кирингиз», деганларида (улар беҳад шодланурлар).» (Зумар:73).

Жаннатга кирганларидан сўнг тақво улар ҳузурига етиб келади ва уларни осойишта бир мақомга туширади:

{[Arabic text block]

«Албатта тақводор зотлар (у кунда) осойишта жойда, боғлар ва чашмалар устида бўлурлар.» (Духон:51,52).

Сўнг уларни ундан бошқасини орзу ҳам қилишмайдиган бир шарафли ўринга етказди:

{[Arabic text block]

«Албатта тақводор зотлар жаннатларда ва дарёлар (усти)да Қодир Подшоҳ ҳузурдаги рози бўлинган ўринда бўлурлар.» (Қамар:54,55).

Зеро, шоир айтганидек: «Ҳақиқий бахт мол-дунё жамғаришда эмас, балки тақводор ҳақиқий саодат эгасидир. Аллоҳдан тақво қилиш охират учун энг яхши озуқадир, тақводор учун Аллоҳнинг ҳузурда зиёда неъматлар бордир.»

Буларнинг ҳаммасини биз учун рўзада қилиб қўйганлиги ва рўзани ўзимиз хавф қилган ҳар бир нарсдан қалқон ва барча орзуларимизга етишимизга сабаб қилиб қўйганлиги Аллоҳнинг бу умматга бўлган улкан неъматидир.

Ислом Нури

Имом Бухорий раҳимаҳуллоҳ Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай марҳамат қилганлар:

«...»

«Рўза қалқондир. (Қай бирингиз рўза тутган бўлса,) фаҳш сўзларни сўзламасин ва жоҳиллик қилмасин. Агар биров у билан уришса ё ҳақорат қилса: «Мен рўзадорман, мен рўзадорман», десин. Жоним қўлида бўлган Зотга қасамки, рўзадорнинг оғзидан келувчи ҳид Аллоҳ наздида мушкдан кўра яхшироқдир. (Аллоҳ айтади: Рўзадор) емоқ-ичмоғини ва шаҳватини Мен учун тарк қилади. Рўза Мен учун, мукофотини ҳам Ўзим бераман.»

Имом Насоий ривоятида: **«Рўза қалқондир, модомики уни тешиб қўймаса.»**

Имом Табароний ривоятида бунга қўшимча: «Қандай қилиб синдиради?» деб сўралганда: **«Ёлғон ёки ғийбат билан»** дедилар.

Бу эса жамики гуноҳлардан тийилиш лозимлигига ишора бўлса ажабмас. Зотан, ҳадисда айтилганиидек:

«...»

Ислом Нури

«Кимки ёлғонни, унга амал қилишни ва жоҳиллик (бақир-чақир)ни тарк қилмаса, емоқ-ичмоғини тарк қилишининг Аллоҳга ҳеч қандай ҳожати йўқ.» (Имом Бухорий ривояти).

«Кимки ёлғонни, унга амал қилишни ва жоҳиллик (бақир-чақир)ни тарк қилмаса, емоқ-ичмоғини тарк қилишининг Аллоҳга ҳеч қандай ҳожати йўқ.» (Имом Бухорий ривояти).

Рўзадордан нафақат ёлғон ва жаҳолатни тарк қилиш талаб қилинди – зотан бу ундан рўзадан бошқа пайтлар ҳам талаб қилинган иш – балки ундан қилишга тўла ҳақли бўлган бир иш, яъни ўзига тажовуз қилган кимсага жавоб қайтармаслик ҳам талаб қилинди. Агар биронтаси у билан уришса ё ҳақорат қилса, аслида унга жавоб беришга ҳақли ва бу унинг учун мубоҳ иш бўлса-да, бундан воз кечади, зеро рўзанинг ҳаққи муқаддам кўйилади. Емоқ-ичмоқ ва бошқа мубоҳ ва ҳалол нарсаларни тарк этгани каби ўзини сўккан одамга жавоб қайтариш ҳаққини ҳам тарк этади ва «Мен рўзадорман» деб, яъни бундай жоҳилона ишлардан тийилганман, деб жавоб беради, аҳмоқ ва тажовузкор кимсалар билан тенглашишдан ўзини сақлайди. Чунки, рўзадор киши намунавий инсон ва барча аъзолари билан бировга зиён етказмайдиган беозор мусулмондир. Чунки унинг қалбини тақво эгаллаган ва ундан ихлос, муҳаббат ва хушув балқиб туради, адовату нафратдан, кину ҳасаддан мусаффо. Унинг гап-сўзларига ҳам тақво ғолиб келиб, ёлғон ва ғийбатдан, сўкиш ва ҳақоратлардан ва ҳатто ўзини сўккан одамга жавобдан ҳам тилини тияди, «Мен рўзадорман» деб, ёмонликка яхшилик билан жавоб беради. Шунингдек, унинг кўзига ҳам тақво ғолиб бўлиб, ҳаромга қарашдан тўсади, қулоғи ва бошқа аъзоларида ҳам худди шундай ҳолат юз беради.

Қуйроқда рўзадор одам қилиши ёки қилмаслиги лозим бўлган ишларнинг баёни келади.

Ислом Нури

Рўзани Аллоҳ таоло бошқа амаллардан алоҳида қилиб, ҳадиси қудсийда: **«фақат рўза бундан мустасно, у Мен учундир ва унинг мукофотини ҳам Ўзим бераман»** деб Ўзига хослаганининг ўзи унинг фазилатига кифоя қилади.

Амаллар ичида рўзанинг алоҳида манзилати бор. Муслмонлар рўзанинг энг афзал ибодат эканига иттифоқ қилганлар. Унинг самараларидан энг улуғи Аллоҳнинг тақвосини ҳосил қилиши экани юқорида айтиб ўтилди.

Аллоҳ таоло бошқа амаллар ичидан уни Ўзига хослаб, мукофотини ҳам Ўзидан бошқаси беролмаслигини баён қилгани рўзанинг манзилати нақадар олий ва даражаси қанчалар юқори эканига далил бўлади.

«...»

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадисда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтганлар: **Аллоҳ таоло айтади: «Одамзотнинг ҳамма амали ўзи учун, (қилинган) ҳар бир яхшилик ўн баробардан етти юз баробаригача (мукофотланади), фақат рўза бундан мустасно, у Мен учундир ва унинг мукофотини ҳам Ўзим бераман.»** (Имом Аҳмад ривояти).

Ушбу ҳадис рўзанинг фазилатини яққол намоён ва унинг Аллоҳ наздидаги мартабаси қай даражада эканини баён қилади. Ҳадис икки масалани – амалларнинг ажри бир неча баробар қилиб берилишини ва

Ислом Нури

рўзанинг Аллоҳ ҳузуридаги қиймати қанча эканини ўз ичига олган. Биринчи масалани олсак, ҳар бир яхши амал учун 10 дан 700 баробаргача мукофот берилади, дейилди. Бу Исро ва Меърож кечасида қарор топган умумий асос бўлиб, шу кеча Аллоҳ таоло бу умматга 50 вақт намозни фарз қилган, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қайта-қайта мурожаат қилишлари билан охир-оқибат 5 вақтга тўхталинган ва Аллоҳ таоло Унинг ҳузурида айтилган сўз ўзгартирилмаслигини ва ҳар бир яхшиликка 10 баробар зиёда қилиниб, шу 5 вақт намозга 50 вақт намоз ажри берилишини ваъда қилган эди. Шу билан Исломда ҳар бир яхши амал учун Аллоҳнинг ҳузурида кўпайтириб берилувчи ажрнинг энг кам миқдори масаласи қарор топди. Ажр миқдорининг кўпайиши эса амалга ва амал соҳибининг ҳолига қараб бўлади ва баъзиларга 100, баъзиларга 700, баъзиларга эса ундан-да кўп, миқдорини Аллоҳнинг ўзигина биладиган ажрлар берилиш мумкин.

Мисол учун, Аллоҳ йўлидаги жиҳоднинг манзилати улуғ бўлгани боис, унга мол сарфлаш 700 баробар ва ундан ҳам ортиқ ажр берилувчи амаллар сирасига киради:

{
[Placeholder text block containing multiple lines of empty brackets and spaces, likely representing a list of items or a specific text that has been redacted or is a placeholder for content.]
}

«Аллоҳ йўлида молларини инфоқ-эҳсон қиладиган кишиларнинг мисоли худди ҳар бир бошоғида юзтадан дони бўлган еттита бошоқни ундириб чиқарган бир донга донга ўхшайди. (Яъни, қилинган бир яхшилик етти юз баробар бўлиб қайтишига ишора қилинмоқда). Аллоҳ истаган кишиларига бир

Ислом Нури

неча баробар қилиб беради. Аллоҳ (фазлу карами) кенг, билгувчидир.» (Бақара:261).

:... .. :... ..
... ..»
... .. ,... .. ,... ..
...
...
...
... ..
... ..) «... ..

Ибн Умар розияллоху анхумодан ривоят қилинган ҳадисда Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам шундай дедилар: **«Амаллар Аллоҳ азза ва жалла ҳузурда етти турлидир: Икки амал борки, (икки нарсани) вожиб қилади, икки амал борки, ўзининг баробарида (савоб ё гуноҳ берилади), бир амал борки, ўн баробар (савоб берилади), бир амал борки, етти юз баробар (савоб берилади), бир амал борки, унинг савобини Аллоҳ азза ва жалладан бошқаси билмайди. Вожиб қилувчи икки амал шуки, ким Аллоҳга ибодат қилиб, Унга ширк келтирмай дунёдан ўтса, унга жаннат вожиб бўлади. Ким Аллоҳга ширк келтириб дунёдан ўтса, унга дўзах вожиб бўлади. Ким бир ёмон иш қилса, битта гуноҳ ёзилади, ким бир яхши амал қилишни ният қилиб, кейин уни қилмаган бўлса, унга битта савоб ёзилади. Ким бир яхши амал қилса, унга ўнта савоб берилади. Ким молини Аллоҳ йўлида сарфласа, сарфлаган нафақаси бир дирҳами етти юз дирҳам, бир динори етти юз динор миқдорида зиёда қилинади. Аллоҳ учун рўза тутган одамнинг савобини Аллоҳ азза ва жалладан бошқаси билмайди.» (Имом Байҳақий ривояти).**

Демак, ҳадис маъносига кўра, амаллар тафовутига қараб ё жаннатни, ё дўзахни вожиб қилади.